

Oskrba urinskega katetra

KNJIŽICA ZA STARŠE

PRVI KORAKI
DRUŠTVO ZA POMOČ BOLNIM NOVOROJENČKOM

univerzitetni
klinični
center
ljubljana

Kolofon

Avtorica: Martina Lekan, dipl. m. s.

Recenzenta: doc. dr. Darja Paro Panjan, dr.med., asist. dr. Borut Bratanič, dr.med.

Lektorica: Jasna Zupan, univ.dipl. slovenistka

Urednica: doc. dr. Darja Paro Panjan, dr. med.

Oblikovanje in prelom: Maruša Kocman

Fotografije: Martina Lekan, dipl. m. s., stock.xchng

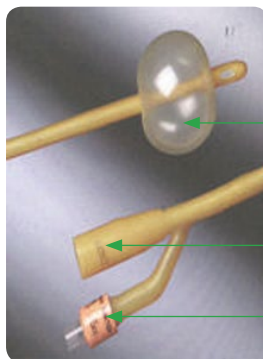
Spoštovani starši!

S pisnimi navodili vam želimo olajšati vsakodnevno skrb za otroka, ki potrebuje stalni urinski kateter.

Kaj je urinski kateter?

Urinski kateter je cevka, ki jo prek sečnice vstavimo v sečni mehur, da urin lahko nemoteno odteka. Sterilen urinski kateter uvajamo v sečni mehur s sterilno tehniko. Vsak kateter ima dva nastavka (slika 1). Prvi nastavek je namenjen polnjenju balončka, ki ga s sterilno vodo napolnimo neposredno po uvajanju. Balonček preprečuje, da bi urinski kateter zdrsnil iz sečnega mehurja. Drugi nastavek katetra je namenjen povezavi katetra s cevko urinske vrečke. Preden odstranimo urinski kateter iz sečnega mehurja, odstranimo vodo iz balončka in varno izvlečemo kateter.

balonček z vodo

nastavek za urinsko vrečko

nastavek za polnjenje balončka

Slika 1. Urinski kateter

Kaj je treba vedeti in opazovati?

1. Iztok urina v urinsko vrečko

Urinski kateter mora biti vedno prehodan, saj bo urin le tako odtekal v zbiralno vrečko. Urin lahko zastane, če je:

- urinski kateter zamašen,
- zbiralna vrečka nameščena previsoko,
- urinski kateter in/ali cevka urinske vrečke prepognjena.

Zastoj urina v sečnem mehurju ogroža delovanje ledvic, kar lahko poslabša celotno zdravstveno stanje otroka. Da bi se izognili omenjenim težavam:

- zbiralno vrečko vedno namestite nižje od otroka,
- pazite, da urinski kateter in cevka urinske vrečke nista prepognjena,
- preprečite, da bi teža urinske vrečke povzročila vlek urinskega katetra,
- pazite, da otrokova oblačila ne bodo ovirala iztoka v urinsko vrečko,
- otroka namestite v posteljo ali avtomobilski stol tako, da bo urin po katetru nemoteno odtekal v urinsko vrečko.

2. Vstopno mesto urinskega katetra

Vstopno mesto urinskega katetra je treba skrbno opazovati. Koža ob vstopnem mestu naj bo čista in brez znakov vnetja (rdečina, oteklina, bolečina, gnojni izcedek). Ob katetru ne sme uhajati urin.

3. Opazovanje otroka

Skrbno opazujte spremembe v odzivanju in vedenju otroka. Pretirana zaspanost ali jokavost, nenadna preobčutljivost za vaše dotike, odklanjanje hrane, bruhanje in povišana telesna temperatura (normalna telesna temperatura, merjena pod pazduho, je od 36,6–37,2° C) so prvi znaki okužbe pri otroku.

4. Zdravila

Kljub pravilni oskrbi urinskega katetra lahko pride do okužbe, zato je zdravnik vašemu otroku predpisal zaščitno zdravljenje z antibiotikom. Poskrbite, da bo vaš otrok redno prejemal antibiotik. Upoštevajte navodila proizvajalca o shranjevanju in roku uporabe antibiotika.

5. Prehrana otroka

Novorojenček potrebuje 7–8 obrokov na dan oziroma 120–140 ml mleka na kg telesne teže. S tem so pokrite otrokove celodnevne potrebe po hrani in tekočini. Pri boleznih ledvic je še posebej potreben zadosten vnos tekočin.

6. Kapanje otroka

Kapanja v otroški kadi ne priporočamo. Otroka lahko tuširate, vendar sta za ta poseg **zaradi varnosti potrebni dve osebi**.

7. Menjava urinskega katetra

Pred odpustom dobite datum za zamenjavo urinskega katetra.

Kdaj morate z otrokom poiskati zdravniško pomoč?

Pomoč poiščite ob:

- povišani telesni temperaturi,
- bruhanju,
- odklanjanju hrane,
- bolečini,
- premajhni količini urina v zbiralni urinski vrečki,
- odsotnosti urina v zbiralni urinski vrečki,
- spremenjenem urinu (kri v urinu, gost urin, moten urin),
- uhajanju urina ob katetru,
- krvavitvi okoli katetra,
- oteklini okoli katetra,
- poškodbi urinskega katetra.

Kako skrbite za higieno vstopnega mesta urinskega katetra?

Otroku po vsakem odvajanju blata zamenjajte previjalno pleničko.

Kaj potrebujete za oskrbo?

Poleg že znanih pripomočkov za previjanje otroka si pripravite:

- sterilne zložence,
- alkohol,
- 0,9-odstoten NaCl.

Postopek

- Pred previjanjem si umijte roke z vodo in milom.
- Ob vsakem previjanju kožo umijte z vodo in skrbno odstranite izločke iz kožnih gub.
- Če je urinski kateter obložen s črevesnimi izločki, ga očistite z vodo. Pri tem uporabite zložene in ne krpice, ki ste jo uporabili za nego ritke. Z vodilno roko čistite kateter v smeri od vstopnega mesta navzdol, z drugo roko ga zadržite in preprečite vlek.
- Odstranite umazano pleničko.
- Dobro si umijte roke z milom in vodo.
- Pod otroka položite svežo pleničko.
- Okolico katetra ponovno nežno očistite z vato, prepojeno z 0,9-odstotnim NaCl.
- Kateter obrišite še z zložencem, prepojenim z alkoholom. Pazite, da med čiščenjem ne vlečete katetra (upoštevajte že omenjeni nasvet). Z alkoholnim zložencem se ne smete dotakniti kože ob vstopnem mestu urinskega katetra.
- Občutljive predele otrokove ritke osušite in nanje nanesite zaščitno s kremo. Zaščitne kreme ne nanašajte neposredno na okolico vstopnega mesta katetra.
- Ponovno si umijte roke z milom in vodo.

Kako izpraznite urinsko vrečko?

Vrečko je treba izprazniti, ko je do 2/3 napolnjena z urinom. Lahko jo izpraznite tudi pogosteje.

POZOR!

Tudi med praznjenjem mora biti vrečka nameščena nižje od otroka.

Kaj potrebujete za praznjenje vrečke?

- Sterilen zloženeč,
- posodo za odpadni urin,
- alkohol.

Postopek

POZOR!

Vsakodnevno bodite pozorni na količino, barvo in gostoto urina.

- Odprite zloženeč in ga prelijte z alkoholom.
- Pred praznjenjem vrečke si umijte roke.
- Z alkoholnim zložencem očistite izvodilo urinske vrečke.
- Odčitajte količino urina v vrečki in urin spustite v pripravljeno posodo.
- Izvodilo vrečke ponovno obrišite z alkoholnim zložencem in ga zaprite.
- Po praznjenju vrečke si umijte roke.
- Na priložen list si zabeležite količino urina.

Kako zamenjate urinsko vrečko?

Celoten sistem urinske vrečke je treba menjati na 7 dni. Menjava urinske vrečke je lažja, če jo predhodno izpraznite.

POZOR!

Tudi med menjavo mora biti vrečka nameščena nižje od otroka.

Kaj potrebujete za menjavo sistema z urinsko vrečko?

- Dva sterilna zloženca za čiščenje stičišča katetra in cevke urinske vrečke,
- suh zloženeček za podlaganje stičišča,
- nov sistem z urinsko vrečko,
- alkohol za zložence in razkuževanje rok,
- povoj in obliž, s katerim zalepite povoj.

Postopek

- Pred postopkom si umijte roke in si jih razkužite.
- Odprite nov sistem z urinsko vrečko.
- Odprite tri zložence in dva prelijte z alkoholom.
- S stičišča med urinskim katetrom in urinsko vrečko odstranite zaščitni povoj in zložence.
- Razkužite roke.
- Z enim alkoholnim zložencem očistite stičišče in kateter od stičišča navzgor. Z drugim zložencem očistite stičišče in cevko od stičišča navzdol.
- Pod stičišče podložite suh sterilni zloženeček in previdno odvijte sistem z urinsko vrečko.
- Na nastavek urinskega katetra namestite nov sistem z urinsko vrečko.
- Stičišče obeh cevk ponovno zavijte s svežim sterilnim zložencem in povojem.
- Urinsko vrečko namestite nižje od otroka (slika 2).
- Vrečko lahko z različnimi pripomočki zaščitite pred poškodbami (slika 3).

Slika 2.

Slika 3.

Pripomočki za oskrbo urinskega katetra na domu

Ob odpustu potrebujete pripomočke za oskrbo urinskega katetra na domu. Prvi nalog za medicinske tehnične pripomočke napiše pediater neonatolog ali nefrolog, kasneje pa otrokov izbrani pediater. Šifrant medicinskih in tehničnih pripomočkov, ki jih starši potrebujete za oskrbo urinskega katetra, je dosegljiv na spletni strani Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije (www.zzzs.si).

Brezplačno so vam dostopne naslednje skupine pripomočkov:

- pripomočki pri težavah z odvajanjem seča (zbiralnik za seč),
- obvezilni material (sterilni zloženci, lepilni trak, povoj),
- raztopina 0,9-odstotnega NaCl. Brezplačno jo dobite le v 500- ali 1000-mililitrski embalaži.

Odpust otroka s Kliničnega oddelka za neonatologijo Pediatrične klinike *(Odpusta A in B)*

Odpust A – ZAČASNI ODPUST

Pri začasnem odpustu ne dobite odpustnice, zato se morate na dogovorjeni dan z otrokom vrniti na Klinični oddelek za neonatologijo.

Začasni odpust pomeni, da ob delni ali popolni odsotnosti urina v urinski vrečki, ob povišani telesni temperaturi, mrzlici, rdečini, oteklini okrog vstopnega mesta katetra prinesete otroka na Klinični oddelek za neonatologijo. Za sprejem ne potrebujete napotnice. Predhodno nas o svojem prihodu obvestite na telefonsko številko 01/522 92 74. Bivanje z otrokom v domačem okolju vam želimo olajšati, zato nas ob morebitnih težavah vedno lahko pokličete po telefonu.

Odpust B – Z DOKONČNO ODPUSTNICO

Pred odhodom domov ste dobili odpustnico, to pomeni, da bo vaš otrok od dneva odpusta voden na Kliničnem oddelku za nefrologijo (tel. št. 01/522 38 42). Ob težavah (delni ali popolni odsotnosti urina, zamakanju urina, povišani telesni temperaturi, mrzlici, rdečini, oteklini ali bolečini) se oglasite pri izbranem pediatru oziroma na Kliničnem oddelku za nefrologijo. Za sprejem na Klinični oddelek za nefrologijo potrebujete napotnico izbranega pediatra.

Hockenberry MJ. *Wong 's essentials of pediatric nursing.* 7th ed. St. Louis: Elsevir Mosby, 2005.

Klemenc D. *Urinska inkontinenca.* Obzor Zdr N 1995; 29 : 27 - 45.

Marklew A. *Urinary catheter care in the intensive care unit.* Nursing in Critical Care 2004; 9 (1): 21 - 7.

PROLOCO MEDICO

Življenje v gibanju.

**Trgovina z medicinskimi
in ortopedskimi pripomočki**

Hrvatski trg 1, 1000 Ljubljana
tel.: (01) 439 83 00

**www.proloco-medico.si
trgovina@proloco-medico.si**